Գանձարան ուխտակա-
նութեն՝ Աղօթամատոյց
և Զբօսարան Հոգևոր
՚ի ժամ՝ Ընծայ՝ Գա-
ւթեն՝ ամպրին զեն-
ման, և ՚ի յաւանձնու-
թե՝ Ջերմեռանդ Քրի-
ստոնէից՝ կենդանութեն
խաղաղութեր, և երանական
զմայլեցուցիչ։

Յ Ա Ե

Որ [illegible]

839

ԳԻՐՔՈՑՆ ՈՐ ԿՈՉԻ

ԱՂՕԹԱՄԱՏՈՅՑ.

Արտադրեալ Սրբոյն Հօրն մերոյ Աղէք-
սանդր Կաթուղիկոսին Ջուղայեցւոյ՝ ՚ի
դէպս Լուսաւորչածին հաւատոյ ժողո-
վրդեան. յորժամ Սբ Պատարագի խոր-
հրդական սրբարարութեան սկսանի, ՚ի մի-
ջասահ յարաշարանաց՝ Ընթերցանելի է.
և ՚ի քանոնի մեղաց մերոց յամի Տն 1687.

Տպագրեալ ՚ի Հայրապետութեան լուսանկար տեառն մե-
րոյ՝ Սբյ Գահոյն Էջմիածնի ՏՆ ՂՈՒ-
ԿԱՍՈՒ Սրբազնատր Կաթողիկոսի ամ Հայոց:

Հրամանաւ և ծախիւք՝ Սբ Աթոռոյն Էջմիածնի
Ծայրագոյն Վարդապետի. Ռուսաց երկրի ամ ազգին
Հայոց՝ Առաքելաշնորհ Առաջնորդի Տն Յովսէփայ
Սրբազան Արք Եպիսկ Սանահնեցւոյ Արղութենց.

Յամի Տեառն 1790. ՚ի Հոկտեմբերի 24:

Ի տպարանի Նորին Բարձր Սրբազնութեանն.

Ընդ հովանեաւ Երկնահանգէտ Սուրբ-
խաչ Վանիցն [illegible] ...

ՆԱԽԻՋԵՒԱՆ

ՀԱՍՌ ԳԱ

Ո՛րչափ տառապէս մեռաւ մարմ   Նով.
զի փրկեսցուք մեք սատան   Ծով.

[illegible]

[illegible]

Նշանակութիւն զգեստուց՝ որ պատարագիչն

Քահանայն՝ նշանակէ զՏէր մեր Յս Քս. որ եղև ճշմարիտ քահանայ յաւիտեան ըստ կարգին Մելքիսեդեկի. և զինքն 'ի ներքոյ տեսակաց հացի և գինւոյ՝ Հօր իւր պատարագեաց.

Սա

Մտաւորումն նշանակէ զզուարթութիւն յամ-
թութեան մերոյ յի քի, որով եղ՝ ի
պատերազմ՝ ընդդէմ բնութեան. և զանդ
զինակութիւն ամենայն մարդկան.

Յաղթին՝ նշանակէ զանձկութիւն և
զխորհրդութիւն մարտոյ մերոյ յի
քի և զհեղուումն նորին երանականում
անուանէ եղութեան այ.

Զաւոյն՝ նշանակէ զազդումնհաւութիւն
մերոյ յի քի. և զանխռովութիւն
նորին՝ ի զգայականաց յանկութեանց.

Ծագումն՝ նշանակէ զյօժարութիւն
սրտի, և զպատրաստութիւն մե-
րոյ յի քի, առ ՚ի կատարել զհաճութիւն
հօրն երկնաւորի.

Սբարն՝ նշանակէ զհնազանդութիւն
մերոյ յի քի, առ ՚ի լնուլ զկենս
գործ անօրէնութեանն իւր՝ ըստ նախա-
սահմանութեան հօրն երկնաւորի.

Տուրջանն՝ նշանակէ զլրումն ամե-
նայն սարքնութեանց՝ որով զարդա-
րեցուցանէր մարդկութիւն մերոյ յի
քի ՚ի յերկնաւոր յաջողմանն իւրոյ.

Սրանելն քահանայն ՚ի սրբագնա-
տութիւն՝ նշանակէ զկենդանի բանին այ
՚ի յարութեան ամենօրհնեցեալ կուսին
մարիամու. Օգնա

Ողջունագործին քահանային՝ նշանակէ զընդունելութիւն բանին այ ՚ի յարգանդի ամենօրհնաբանուհւոյ կուսին Մարիամու։

Երգելն դպրաց զօրհներգ խորհրդին՝ նշանակէ զաղօթս և զպաղատանս, զոր նախահարքն մատուցանէին առ ած վասն գալստեան տն մերոյ յի քի։

Ելանելն քահանային ՚ի սրբազնատեղէն, նշանակէ զծնունդն և զյայտնութիւնն տն մերոյ յի քի։

Գնալն քահանային առաջի բեմին, նշանակէ զգնալն տն մերոյ յի քի ընդ աշակերտաց իւրոց ՚ի լեառն ձիթենեաց։ Տէր իմ յս քս՝ որ ՚ի մերձենալ ժամու չարչարանաց քոց՝ վասն մարդկանց որդւոյ սկսար երկնչել և հոգալ։

Շնորհեա մեղաւորիս՝ զի զամենայն զհոգս և զտրտմութիւնս իմ՝ փարատեսցես ընկալեալ քեզ՝ ՚ի պատիւ սրբազնից քոց չարչարանաց և արեան քո նոյնն ընդունելեալ զփրկութիւն հոգւոյ իմոյ։

Լուանալն քահանային զձեռս՝ նշանակէ զարտասուսն տն մերոյ յի քի ՚ի լերինն ձիթենեաց։

Տէր իմ յս քս՝ որ ՚ի յաղօթելն քո

Հայր, փղձկիմամբ որով հեղեր զարտասուս յաչաց քոց ՚ի լուծումն մեղաց նախահօրն. շնորհեա մեղաւորիս զճշմարիտ զզղջումն. զի զտիւ և զգիշեր ողբալով ըզյանցանս իմ, և խոստովանելով զմեղս իմ՝ վերադարձուսցեմ զնկրումն և զթողութիւն յանցանաց աղերսիւք կենաց.

Ասելն քահանային, խոստովանիմ առաջի այ՝ նշանակէ զանկանիլն տն մերոյ յի քի ՚ի վերայ երեսաց իւրոց, և զհեղուլն յինքենէ զքրտունս արեան.

Տէր իմ յս քս՝ որ ՚ի սաստկանալ երկանց քոց՝ զկայլակս արեան հոսեցեր ՚ի մարմնոյ քումմէ. շնորհեա մեղաւորիս՝ զի ՚ի պատիւ չարչարանաց քոց, փոխանակ արեան՝ հեղից յաչաց իմոց զաղբիւրս արտասուաց.

Ելանելն քահանային ՚ի բեմն, նշանակէ զաղօթելն տն մերոյ յի քի բազմիցս ՚ի լերինն ձիթենեաց.

Տէր իմ յս քս՝ որ յաղագս անանդորրութեն սրտի քո՝ չոքար կրկին և երեքկին աղօթել առ Հայր քո երկնաւոր. շնորհեա մեղաւորիս զյարատեւութիւն ՚ի գործս բարիս, զի արժանի լինիցիմ ընդունել ՚ի քէն զխնդրուածս իմ.

Ասելն

Մտելն քահանային 'ի յարկի քում օրհնութեն, նշանակէ զծնրադրութիւն տն մերոյ յի քի 'ի լերինն ձիթենեաց.

Տէր իմ՛ յս քս՝ որ ծունր կրկնելով առ հայր քո երկնաւոր՝ աղօթեցեր մարդկաբար՝ զի անցցէ 'ի քէն բաժակ չարչարանացն. շնորհեա մեղաւորիս՝ զի յաւէտ ծունր կրկնելով երկրպագանիցեմ կենսատուին իմում՝՝ հոգւով և ճշմարտութեամբ.

Համբուրելն քահանային զսեղանն, նշանակէ զմատնելն տն մերոյ յի քի:

Տէր իմ՛ յս քս՝ որ համբուրիւ նենգաւոր մատնեցար 'ի յուդայէ. շնորհեա մեղաւորիս՝ զի անխարդախիւ սրտիւ, պաշտիցեմ՝ զքեզ զամ աւուրս կենաց իմոց. և միշտ պատրաստ լինիցիմ առ 'ի կատարել զպաշտօն սիրոյ՝ 'ի դէմս սիրելեաց և ատելեաց իմոց:

Լոգելն ձեռաց զմեղսեղիս, նշանակէ զխօսիլն տն մերոյ յի քի. քաղցրութբ ընդ յուդայի՝ և ընդ ամբոխին 'ի լերինն ձիթենեաց.

Տէր իմ՛ յս քս՝ որ վասն փրկութեան իմոյ ընդ դաւաճանողաց թշնամեաց քոց, քաղցրութբ և հեզուբ անդորրութբ

խօսե

խոստացար ընդ Նոյա․ շնորհեա՛ մեղաւո-րիս՝ զի իբր օրինակի կենսատուականիդ խնամով, քո ամենից հոգածուաց իմոց և առաքելոց՝ համբերութեամբ և երկայնմտութեամբ վարեսցիմ 'ի փառս անուանդ քում սրբոյ։

Ընտանին քահանայքն 'ի բեմէն, նշանա-կէ զկապելն և զօծելն նոր մեղացն քն 'ի լեռանէն ձիթենեաց 'ի պայծառն անձնայի։ Տէր իմ յս քս՝ որ 'ի յանողորմից և 'ի յամբարշտաց հրէից ըմբռնեցար՝ կապե-ցար՝ և ածար իբրև չարագործ․ շնոր-հեա՛ մեղաւորիս, զի արդեամբ չարչարա-նաց քոց՝ արձակեսցիմ 'ի կապանաց մե-ղաց իմոց․ և կապակցեսցիմ սիրով ընդ-քեզ հաստատապէս։

Ընթերցն դպրաց յայս յարկ նուիրանացն, նշանակէ զաղաղակ դպրաց և փարի-սեցւոցն ընդ պիղատոսին։

Տէր իմ յս քս՝ որ հեզութեամբ և խոնար-հութեամբ համբերեցեր խրոխտանաց և աղաղակաց դպրաց և փարիսեցւոցն՝ վասն փրկութեան իմոյ․ շնորհեա՛ մեղա-ւորիս, զի երկայնմտութեամբ համբերեցից ընդդէմ ամենից անարգութեանց՝ ե-րևելեաց և աներևութից թշնամեաց իմոց։

Գոռ

Պատմուճանն քահանային 'ի բեմն է սարկաւագացն, նշանակէ զտանջն տն մերոյ յի քի 'ի պալատն պիղատոսի.

Տէր իմ՝ յս քս՝ որ 'ի քահանայից և 'ի ծերոցն մատնեցար երբև զմահապարտ 'ի ձեռն պիղատոսի. շնորհեա մեղաւորիս զի զօրութեամբ շնորհաց քոց ազատեցիմ՝ 'ի մատնեցմանէ 'ի ձեռն իշխանին խաւարոյն՝ և արբանեկաց նորին.

Ուրարն դպրացն զշուրակաւն, նշանակէ զամբաստանութիւն և զչարախօսութիւն ամբոխին ժողովրդեանն.

Տէր իմ՝ յս քս՝ որ ամբաստանեցար 'ի հրէից վասն իմ՝ երբև զչարագործ. շնորհեա մեղաւորիս՝ զի շնորհօք և զօրութեամբ քոյ անմեղութեան՝ ազատեցիմ 'ի կեանս իմ՝ 'ի զրպարտութենէ մարդկան՝ և յորոգայթից սատանայի.

Շրջարկեալն քահանային՝ զորս ասեն աճեռարանն՝ նշանակէ զշուրջարկերումն տն մերոյ յի քի 'ի տանէն պիղատոսի առ տունն հերովդէի.

Տէր իմ՝ յս քս՝ որ վասն իմ՝ 'ի յանօրէնաց արհամարհեցար և ծաղրեցար. շնորհեա մեղաւորիս, զի օգնութեամբ սրբազանից քոց չարչարանաց փրծանիցիմ 'ի

խայտառակեցմանէ սարսափելոյ հրա-
պարակին.

Ընթեռնուլն զգիրս մարգարէականս և առաքելականս, նշանակէ զհարցաքննութիւն հերովդէսի և պիղատոսի.
Տէր իմ՝ յս քս՝ որ վասն իմ՝ իբրև ըզպարտաւոր և մեղապարտ կացեր 'ի յատենի դատաւորացն՝ մեծամեծ խոնարհութբ. շնորհեա մեղաւորիս. զի 'ի միւսանգամ՝ քո գալստեանն՝ զուարթերես մատչեցիս՝ առ դատաւորդ իմ՝ երկնաւոր.

Ընթեռնուլն քահանային զաւետարանն, նշանակէ զպատասխանիսն տն մերոյ յի քի զոր ետ պիղատոսի:
Տէր իմ՝ յս քս՝ որ կալով առաջի պիղատոսի մեկնեցեր ճշմարտութն. շնորհեա մեղաւորիս՝ զի հաստատուն և սիրով քո ամրացեալ՝ ոչ երկիցեմ՝ 'ի յանօրինաց, և 'ի յանհաւատից բռնաւորաց, այլ համարձակապէս խոստովանեցից զքեզ զած զիմ՝ ճշմարիտ՝ մարտիրոսացեալ, չարչարեցեալ. և խաչեցեալ վն փրկութ իմոյ:

Ասելն քահանային զհաւատամքն, նշանակէ զուրացութն պետրոսի առաքելոյն:
Տէր իմ՝ յս քս՝ որ ըստ ձայնոյ քում

որս

տքամադրութեան թոյլ ետուր պետրոսի
զի զքեզ մոռացեալ ուրանայցէ․ շնորհ
հեա՛ մեղաւորիս, զի զքեզ միշտ ընդ հօր
և ընդ հոգւոյդ սրբոյ միով ձայնիւ խոս
տովանեսցիմ․ և հաւատասցեմ և դաւա_
նեսցեմ,

Ո՛ աւանդեալն քահանային առ ժողովուրդն
առնլով խաղաղութիւն․ նշանակէ
զաւանդելն տն մերոյ յի քի առ պետրոս
Տէր իմ յս քս՝ որ ձայնիւ քո
գթութեան՝ դարձար և ակնարկեցեր
առ պետրոս՝ տալով նմա զզղջումն և բղ_
յորդումն արտասուաց․ շնորհեա՛ մեղա
ւորիս զճշմարիտ զզղջումն սրտի․ զի բղ_
խեմ և զգիշեր ողբալով զախտալսն իմ,
ընդունեսցիս զնկրումն և զխոստովանութիւն
ամենից մեղաց իմոց,

Ո՛ զնոյն սարկաւագին ի գլուխ քահա
նային զատղաւորան՝ նշանակէ զմեր
կացուցանելն տն մերոյ յի քի ի գլխո_
ւորաց․

Տէր իմ յս քս՝ որ վասն փրկութեան իմոյ
զգեստ նախատանաց զգեցար․ դանդաղ և
ապաշխարանիս համբերեցիր․ շնորհեա՛ մեղա
ւորիս զի ի ձեռն ապաշխարութեան մերկա
նայցեմ յինէն զգեստս պղծութեան․ և

զգենուցում զշնորհդ քո երկնային. և
կապակցեսցիմ ընդ քեզ, զի դու ես մեր
բաղնիչ իմ։

Երգեին դասուց զգերաստացութիւնն,
նշանակէ զխայտառակելն անմեղոյն քո
'ի զինուորացն։

Տէր իմ յո՛ քեզ՝ որ վասն իմ փշով պսա-
կեցար, և եղեգամբ հարկանեցար 'ի Հր-
էից. շնորհեա մեղաւորիս, զի զօրու է
սրբազանից քոյոց չարչարանաց. զերծա-
նեցից 'ի փշոց մեղաց և մերկանայցիմ
զամ հանդերձս չարութեան. և լինիցիմ
քեզ ճշմարիտ երկրպագու՝ մինչ 'ի վախ-
ճան կենաց իմոց։

Ըմբերեին թաշհանակին զրածանին՝
նշանակէ զդատելն անմեղոյն քո 'ի
պիղատոսէ յատենին առ Հրէայս։

Տէր իմ յո՛ քեզ՝ որ վասն կեցութեն ի-
մոյ ածիր այսր և անդ՝ իբրև յանցաւոր ան-
մեղդ, և իբրև զգառն առաջի կտրչի ան-
մռունչ կաս. շնորհեա մեղաւորիս՝ զի
զամենայն վշտաց և տառապանաց կենցա-
ղոյս 'ի փառս անուանդ քում սիրով ա-
ռանց ձանձրանալոյ համբերեցից։

Ողջոյն սոյն միաբանից՝ նշանակէ զդ-
հաշտութիւն պիղատոսի և Հերովդէի

Տէր

Տէր իմ Յս Քս որ բարձր լերանց դիմեր յաղ-
չարանօքդ՝ պատմեցեր երկիր հաւատով Տ
ամենայնիմ զօրութեամբն. յորժամ մե-
ռանիցիմ, զի ՚ի բաց լինիցի ձայն խօսե-
լութեան և զգաստութեան՝ լսեցէք
անձկեալ հառաչանօք երգոց խնդիր,
սիրով և խաղաղութեամբ կենդանացուցեմ։
[illegible]ուաստ քաղցրութեան զձեռս, նշանա
կէ զանձանցն ակնապատոյ զձեռս իւր
՚ի վկայութիւն անմեղութեան իմոյ մերոյ։
Տէր իմ Յս Քս որ ՚ի յանդիման դատա-
ճորէն պիղատոսի լռութեամբ ձևացուցեր
ըզն՝ անմեղ ընդդէմ դաւ վկայից.
Յորժամ մեռանիցիմ, զի զմեզ ամենայն
կենաց իմոց ՚ի մէջ զանազանից փորձու-
թեանց աչաց ծածուկ աշխարհին՝ անմեղու-
թե կենդանաբանիցեմ ՚ի փառս քո.
Նահն քաղցրութեան զերկրպագութիւն,
Նշանակէ զերկիր առաւ վկայեն զոր մի-
կացեալն անմարմնութեան։
Տէր իմ Յս Քս՝ որ վասն կեցութեան և
փրկութեան հաւատացելոց քոց՝ զարտա-
սուեցար ՚ի սաստ վկայից. Յորժամ մեռա-
նիցիմ, զի հանապազ զմեղս և զխորհուրդ
զիս առ քեզ ուղղեցեմ, և ընդ նոցին
ին զօրան՝ զերկրպագութիւն քեզ երգե-
ցեմ.

ցեմ. և զքեզ ճշմարիտ ստեղծօղ՝ փրկիչ և վերադարձնիչ իմ զայդ ճանաչեցեմ.

Սահմն քահանայնն Ռուբէն կերպէք, նշանակէ զբանն մխիթարութեան որ առաջ հըրեկց. ասէք զամ զուք՝ և բառ ձերոց օրհնեալն գտանիցէք:

Տէր իմ յո՛ւ քո՛ որ մատնեցար 'ի յանիրաւ դատաւորին՝ 'ի ձեռս անիրաւութեան հըրեկց, զի վասն իմ չարչարեցիս և մահու խաչի համբերեցես. շնորհեա ինձ ամենայ-նիս, զի զօրութեամբ որբոցունց քոց չարչարանաց, փրկանիցիմ 'ի յանիրաւաց դատաւորաց, 'ի դժոխային մարդկան և յորդորեցից ստանայի:

Ե. Ունոյն քահանայն ընծայեն 'ի ձեռն սպան նշանակէ զգանձին և զանցին անձեռ յոյ քէ 'ի սխիթարութ և 'ի գինուո-րաց նորին.

Տէր իմ յո՛ւ քո՛ որ վասն փրկութեան իմոյ զանեցար և ծաղրեցար և առատեցիր. շնորհեա ինձ ամենայնիս զի ողորմութեամբ որբոց գանից քոց չարչարանաց փրկանիցիմ 'ի անմշակաց գժոխային և 'ի սպառնալեաց դևհինայն և 'ի կռփահարութենէ խաւարայնոց:

Ի ճաշակելն քահանայքն յաճախ 'ի վե-
րայ սրբազան մարմնոյ և արեան՝ ն-
շանակէ զեկեղեցին զինուորաց 'ի վերայ
այլ խաչին։

Տէր իմ՝ յս քս՝ որ վասն փրկութեան իմոյ տարածեցեր զբազուկս քոյ արարչագործս. և 'ի վերայ խաչափայտին բևեռեցար. շնորհեա՛ մեղաւորիս զի զթարածեցեալ սիրտս իմ սիրով ընդ քեզ բևեռեցեմ, և մի երբէք 'ի քէն մեկուսացեալ հեռացայցեմ։

Կալն սարկաւագացն ընդ աջմէ և ընդ ձախմէ. նշանակէ զերկուս աւազակս խաչեցեալս յաջմէ և յահեկէ տն մերոյ յի քի։

Տէր իմ՝ յս քս՝ որ վասն փրկութեան իմոյ ընդ անօրէնս համարեցար. և երջանիկ աւազակին զարքայութիւն քո խոստացար. շնորհեա՛ մեղաւորիս զի յիշատակեսցես հաղորդս 'ի մարմնոյս, արժանի լինիցիմ՝ լսել զձայն քո աւետային երանաւէտս։

Խոնարհելն քահանային ընդ ուս և մեզ այլ արտասուս, նշանակէ զխոստովանութիւն աւազակին, և տանելն յերկինս զնա առ յարքայութիւն քո։

Տէր իմ՝ յս քս՝ որ բացեր զաչս մտաց

աճապարեսջիր, զի գթած ես տր և ած իմ զօր-
հաճոյս. Շնորհեա՛ մեղաւորիս. պա-
ցուցեր աչաց սրտի իմոյ զի գթած ընդ հօր
և ընդ հոգւոյդ սրբոյ ես մի ած հաստա-
տեսցեմ. և յարքայութեան քում սրբոյ ար-
ժանի զիս արասցես. և Է եկեղեցւոյն
խրախուսեալ քեզ փառս և երկրպա-
գութիւնս մատուցանեմ:

Նորդեն զոլորդ՝ զՀայրն մեր, նշանակէ
զեօթն բանս, զոր առաքելոց տր
մեր յս քս՝ ի վերայ խաչին:
Տէր իմ յս քս՝ որ ի վերայ խաչին վասն
փրկութեան իմոյ ձայնեցար և խաչահա-
նման քոյ աղօթեցեր. Շնորհեա՛ մեղա-
ւորիս. զի սրբազանին քոյ նորատու-
թեան՝ դառնայցեմ ի յարկս մեղաց ի-
մոց. և ներելով ինձ պարտուցմանց՝
քեզ ձրիաբար հաւանեցի իմաստ հնազան-
ցեմ:

Ողորմութեան քահանային ընծայ
որն՝ նշանակէ զաւանդումն սրբազա-
նի հոգւոյն տն մերոյ յի քի ի վր խաչին.
Տէր իմ յս քս որ զհոգի քո աւանդեցեր
քոյդ՝ ի վերայ խաչին ի ձեռն հօր իմ
աւանդեցեր. Շնորհեա մեղաւորիս, զի
օգնութեամբ կենդանարար խաչիդ՝ զհոգի և
զմարմ

գնացմն իմ, հօր քում երկնաւորի՝ յա-
նուն քո յանձն առնլոյն և ձնադրելոյն։

Աանայն քահանայքն զպատարագական մարմինն 'ի յանուանական տերունն, նշանակէ զնկրկելն մարմնոյ ոն մերոյ յե քի աղի․ ․ կը․

Տէր իմ՝ յն քն՝ որ ըստ նախագուշակութեան եսայեայ մարգարէին՝ հնձան հարեր՝ և զհանդերձ մարմնոյ քո ներկեալ արեամբ քով թաթաւեցեր․ շնորհեա մեղաւորիս․ զի ձաշակմամբ նոյին՝ մաքրեցայց 'ի բնաւից աղտեղութեանց հոգեկանաց․ և խոկութիւն սիրոյ ընդ քեզ՝ մինչև ցկէտ կոչման իմոյ՝ կապակցեսցիմ հաստատապէս․

Վասն զի քահանայքն առ ժողովուրդն ունելով զընծայսն 'ի ձեռսն, նշանակէ զհանդէսն ոն մերոյ յի քի 'ի գերեզման իւրոյ՝ յետ իջանելոյն 'ի խաչէն։

Տէր իմ՝ յն քն՝ որ յիջանելն քո 'ի խաչէն՝ հանդերձ 'ի գերեզման մարմնոյ սրբոյն մօր քո․ և ցօղով արտասուաց նորին կուսականաց՝ ողողանիլ հանձեցար․ շնորհեա մեղաւորիս զի զմիտս իմ մեղձանմամբ՝ քեզ կենդանատուիդ խնկեմ օծեան և առաջատա պատրաստեսցիմ․ և ան՝

դա

դադար զխոցուածս մարմնոյդ՝ ողբալով համբուրեսցեմ։

Արկանելն քահանային զմի մասն կե-նարար մարմնոյն ՚ի բաժակն, նշանակէ զմիաւորումն հոգւոյ տն մերոյ յի քի ՚ի դժոխս առ նախահարս։

Տէր իմ յս քս՝ որ ըստ ողորմութեան քում անձառելւոյ՝ իջեր ՚ի դժոխս, մխ ճորեալ տնութեդ առ ՚ի սփոփել՝ և զեր ծանել զնախահարս. շնորհեա մեղաւո-րիս, զի ՚ի մէջ դժոխոց մեղաց իմոց՝ ար ժանի լինիցիմ քում այցելութեդ, և օգնութե քում՝ յառնիցեմ ՚ի մեռելոտ եաց գործոց իմոց ամէն։

Ծածկելն քահանային զբաժակն մար մին և արեան նն՝ նշանակէ զթաղումն տն մերոյ յի քի երեքօրեա ՚ի գերեզմանի։ Տէր իմ յս քս՝ որ վասն ազատելոյ զիս ՚ի դբոյ մեղաց, թաղեցար ՚ի գերեզմանի. շնորհեա մեղաւորիս՝ զի թաղեսցեմ զամ իղձս և զաղտ հոգւոյ իմոյ ՚ի ձեռն զղջ ման և ապաշխարութե՝ վերանորոգեցիմ ՚ի փառս անմահանդ քո ամէն։

Սրբելն զպլրաց զտապս. նշանակէ զխնդութի և զհրճուանս աշակերտաց տն մերոյ յի քի։

Տէր

Տէր իմ յս քս՝ որ քոյով փառաւորաւ յարութեամբդ՝ զհաւատացեալս քոյս ընկերացուցեր. շնորհեա՛ մեղաւորիս՝ զի 'ի յարութեան յաւուրն յետնում, արժանի լինիցիմ ընկերիլ և ուրախանալ ընդ պարս երջանկաց՝ և երանելեաց յարքայութեան քում. ամէն։

Դառնալն քահանային առ ժողովուրդն ասելով՝ կեցո՛ տր զժողովուրդս քո նշանակէ զերեւելն տն մերոյ յի քի յետ յարութեան իւրոյ։

Տէր իմ յս քս՝ որ յետ յարութեան քո հրաշալեօք՝ երեւեցեր անարատ մօր քո և կուսի. և առաքելոյն թովմայի, և այլոց քոց հաւատարմաց սիրելեաց. շնորհեա՛ մեղաւորիս, զի զքեզ ճշմարտապէս չարչարեցեալ խաչեցեալ և մեռեալ մարմնով հաւատացից. և նովին մարմնովն՝ յարուցեալ 'ի մեռելոց խոստովանիցիմ և դաւանիցիմ.

Ասելն քհնային՝ օրհնեա՛լք եղերուք. նշանակէ զօրհնութիւն տն մերոյ յի քի զոր ետ հաւատացելոց իւրոց 'ի համբառնալն 'ի յերկինս։

Տէր իմ յս քս՝ որ 'ի համբառնալն քո 'ի յերկինս, օրհնեցեր զհաւատացեալս

քոյս՝

զոյս՝ խոստանալով նոցա զմխիթարիչ-
սուրբ հոգին․ շնորհեա՛ մեզ պահանորդս զի
՚ի բնաւէ խորհուրդս, ՚ի բանս և ՚ի գոր-
ծըս իմ, օրհնութիւն քում՝ ամենայնից և
շնորհաց հոգւոյդ ոչ արժանաւորեսցիմ
Ամէն։

Դարձեալ՝ յաւելուած ՚ի նոյն տեսութիւն աղօթից, ընդ արձակ բանիւ շարայարեալ։

Յաղագս նախապատրաստութեան՝ մտաց աղօթողին։

Խոստովանիմ՝ և հաւատամ ամենակատար, ինքնակատար և նախակատար, զհամագոյ և զպաշտելի, երկրպագելի և գերագոյ զամենասուրբ զերրորդութիւնն զՀայր և զՈրդի և զսուրբ Հոգին։ Հայր անծին և անսկիզբն՝ ծնօղ Որդւոյ և յառաջ առաքօղ Հոգւոյն սրբոյ. Իսկ որդին ծնեալ ՚ի Հօրէ նախ քան զյաւիտեանս անմարմնաբար և անժամանակաբար։ Իսկ Հոգին սուրբ բղխեալ ՚ի Հօրէ անհատաբար և անսպառապէս, համագոյակից Հօր և փառակից որդւոյ. միութիւն բաժանեալ յերիս յանձինս, և երրորդութիւն միացեալ ՚ի

'ի մի լնութիւն և 'ի մի ածութի. Իսկ արդ՝ աղաչեմք զքեզ Հայր երկնաւոր. միջնորդութբ միածնի որդւոյ քո, և զգ-թութը Հոգւոյդ սէր։ Տուր մեզ տէր Հոգի զգաստութե, Հոգի խորհրդոց, Հոգի հեզութե, Հոգի զօրութե, Հոգի իմաս-տութե, Հոգի գիտութե, Հոգի երկիւղի և ածպաշտութե. և լից ըստ բարեգոր-ծութը. որպէս զի զկամս քո արարեալ յայսմ աշխարհի, եղիցուք արժանի արքայութե քում 'ի հանդերձեալումն շնորհօքն Քսի. ընդ որոյ քեզ և Հոգւոյդ սրբոյ վայելէ փառք պատիւ և երկրպագու-թիւն յաւիտեանս յաւիտենից ամէն։

Յորժամ ազատեսցեն զծառայս կամ զաղախինսն՝ մատո՛ զաղօթքս։

Ով թագաւոր անուն՝ միածին Որդի Ա՛յ Ա՛ծ ճշմարիտ, որ յանձնառական փա-ռաց խոնարհեցար 'ի հայրական ծոցոյ, և առեր զմարմին 'ի սուրբ և յանշաղախ կուսէն մարիամայ, եղեր մարդ ճշմարիտ ողջ՝ անփոփոխելի 'ի յէութե, անձա-նելով ՜է ըստ կիրս մարդկային՝ բայց 'ի մե-ղաց, 'ի յերկիր երևեցար և ընդ մարդ-կան շրջեցար, և կատարեցեր զամ՝ բա

օրէ

օրհնողն, յաւէտ լինելով մաղթարկից և
օրհնող․ զանխախտանելի և զանհատանելի
անսասանութիւն տուեալդ բարե_
գործ յաջողեսցի՝ հաղորդելով զամենայն
երկնաւոր և աստուածային պարգևօք,
'ի յոր կցորդիլն զմեզ կամեցար ամենահզօրդ
ամենեցուն․ Եւ արդ՝ դու նոյն Տէրն բա_
րերար և բարերարած, բայց զերկնա
մասն խնդրեմ հաստատել 'ի հաւատս անշէջ
մաքրեալ տուեալ քեզ, և ընծայել կամօքն
մեր երկիր պատանիս մեզ և սրբել զնա_
տարածն արևելից և արևմտեան, և
երկիր պատուէր պատարագս սէր քոյ
և սիրելեաց անուանս քո՝ որք 'ի սկզբանէ
հաճոյ եղեն քեզ, որոց մասին և մեզ լի_
ցի ժառանգութիւն շնորհօք միածնին,
որում և միշտ և յաւիտեանս յաւիտե_
նից ամէն։

Օրհնեն զքեզ ՍԷ ամենայն ազգք։

ՍԷՐ ամենայն և Հայր՝ որ օրհնաբա_
նութ պաշտիս 'ի Հրեշտակաց և յամենայն
զօրութեանց, անսկզբն և անվախճան օրհ_
նութեամբ․ զոր և սերովբէքն սոսկալի
և ահեղ լուռ ձայնիւ երգեն զերկու երեք_

սրբ

որբեան՝ բարեբանելով զանմահ տէրու-
թեանդ, և քերովբէքն զօրաստանեան
ձայնիւ փառաւորեն զանըրաւոր Մեծու-
թեանդ, և ամ՛ զօրութեանցն վերնականն
գոչմամբն երկրպագութե՛ փառաւո-
րելով զամենազօր թագաւորութեանդ։
Իսկ որ և մեք բանաւոր հօտ քո, և
անեղծանակք անարատ ձեռաց քոյ՝ ժողո-
վեալ ՚ի գաւիթ սուրբ եկեղեցւոյ քո
կալով առաջի ահեղին սուրբ սեղա-
նոյն՝ տկար անձամբ և մեղաւոր շրթամբք
երգեմք զերգս երեքսրբեան սրբասացու-
թե՛, և աղաչեմք զառատատուչդ գթութե-
ընկալ պտուղ շրթանց և պաշտաւոր
պատարագս սրտից մերոց ՚ի հաճոյս քեզ
բաց մերոյն արժանաւորութե, և թող
մեզ զամ՛ յանցանս մեր, զկամաւ և զա-
կամայ, զգիտութե և զանգիտութե, ըզ-
մտաց և զխորհրդոց, զբանից և զգործոց,
զհոգւոց և զմարմնոց, և զամ՛ մասանց ան-
դամոց, որպէսզի լիցի մեզ կարողութի՛
արժանապէս օրհնել զքեզ և գովել զա-
նուն քո սուրբ։ Տուր մեզ Տէր մաքրու-
թիւն մտաց, զգօնութի՛ սրտից, ճշմարտու-
թիւն շրթանց, պարզատեսու աչաց, ամ՛-
բծութի՛ հոգւոց, և սրբութի՛ մարմնոց։

Լցո

Լցո զմեզ ամ՝ առաքինութիւն, պայծառ
հաւատով, աներկբայ յուսով և մաքուր
սիրով. Տո՛ւր զարդարեալ զմեզ խոնարհու-
թեամբ՝ ողջախոհութեամբ, արիութեամբ՝ և արդարու-
թեամբ. Զօրացո՛ զմեզ յաղթող լինել ընդ-
դէմ՝ հնարից բանսարկուին, և զամ՝
նեառ մեղս խորշելի չեղուցանել. արդա-
րութեամբ և ամբողջութեամբ կալ մնալ յաշ-
խարհի ըստ հաճոյից և ըստ կամաց քոց,
և յետ աստի կենացս զանձինս բարիոք
փոխելով առ քեզ մերով սուրբ՝ փառք և
զօրութիւն յաւիտեանս. ամէն.

Աղօթք 'ի վերայ ամենայն մարդկան և երգոյ և սուրբ
ամենայն պատարագին. և հաւատացեալ մարդկան ըստ
ըստ երգոցն:

Աղօթք Աստուածածնին:

Տէր իմ Յս Քս, որդի Այ և բան
հօր, որ ըստ անձառ բարերարութեան քո,
ոչ կամեցար տեսանել զարարածս
'ձեռաց քոց, այլ մարդասիրաբար դթա-
ցար յազգս մարդկան խոնարհեցար 'ի
հայրական ծոցոյ էիր Այ, առեր զմար-
մին 'ի սուրբ կուսէն մարիամայ, կամե-

Հօր և հաճութեամբ սրբ Հոգւոյն, զոր
դիմորդեցայքս յանձն առեր կրել՝ բաց
'ի մեղաց. և զամենայն մարմինդ քո ե-
տուր փրկանս փոխանակ բազմաց, ըստ
կանխագիտութեան անշուշտ հրամանի քո
խաչի և մահու համբերելով: Համբերող
քաջ զանձն քո եդեր 'ի վերայ բանա-
ւոր հօտի քո, ժողովել զցրուեալսն 'ի
փարախ կաթուղիկէ որ եկեղեցի քո,
լինել մի հօտ և մի հովիւ: Այսմ որոյ
մեք ժողովուրդք և խաշն արօտի քո՝ երկ
րպագեալ դիմօք խոնարհեալ և 'ի ծունկս
անկեալ աղաչեմք զանբաւ մարդասիրու
թիւն քո, մի թողուր զմեզ 'ի ձեռաց
քոց, և մի անտես առներ զանբիծ ար-
եամբ քո փրկեալ հօտս. մի տար զմեզ
'ի փորձ թշնամւոյն և հակառակորդին
մերոյ. որբեա զմեզ 'ի մեղաց և մաքրեա
զմեզ յամ անօրէնութեանց մերոց. լուա
զախտս մեր 'ի խղճէ չարեաց և փրկեա
զմեզ անկարողութեանց. լոյս տուր որ ա-
չաց մերոց, զի մի երբեք ննջեսցուք 'ի
մահ, և մի լիցի տեղի պարծանաց թշնա
մւոյն, այլ խորտակեալ ջախջախեսցի զլուխ
նորին՝ զօրութեամբ ամենայաղթ խաչի քո,
և տէրունական զօրութեամբ մերովնայից նու:

Սա

Նէաւուր մեզ անարգել և անխռովաբար վճարել զկեանս մեր յա՟մ արդարութե՟ հետևելով լուսոյ շաւղաց և երկնաչու ճանապարհին, 'ի վայրի դալարուոջ բնակեցո զմեզ և առ ջուրս հանգստեան սնո. զի տեսցէ թշնամին և ամաչեսցէ զի քոյ եմք ստեղծեալք և քոյ եմք փրկեալք. դու ես օգնական և փրկիչ մեր, զի բաց 'ի քէն զայլ ոք ոչ գիտեմք և զանուն քո որ կարդամք զօրհանապազ. մի թողուր զժառանգութիւն քո 'ի ձեռաց քոց, այլ ամենազօր աջ քո՝ լիցի հովանի և պահապան 'ի վերայ պաշտօնէից քոց, բարեխօսութե՟ ս՟ր ա՟ծածնին և ա՟մ սրբ՟ց քոց երկնաւորաց և երկրաւորաց. և քեզ փառք յաւիտեանս ամէն:

Ընդ ողջունելն՝ մաղթ՝ զաղօթս զայս.

Առաջնորդ Ա.Ծ և մարդկան՝ Տէր մեր Յ՟ս Ք՟ս, որ ամենաբարի և խաղաղարար միջնորդութե՟ քո հաշտեցուցեր զհայր ընդ արարածս, և արարեր խաղաղութի՟ երկնաւորաց և երկրաւորաց, հեռաւորաց և մերձաւորաց. և զնոյն խաղաղութի՟ շնորհեցեր եկեղեցւոյ քո առնլով, զխա

դադարութեան թողում ձեզ, զխաղաղութիւն զիմ տամ ձեզ. Ո՜վ այժմ սէր առաչեմք զքեզ՝ զերկնաւոր և զհաշտարար խաղաղութեան քո պարգևեա մեզ, զի խաղաղութիւ և հանդարտութիւ վարեսցուք զկեանս մեր, տանից մերոց և աւանց զայթակղութէ. և սուրբ սրտիւ սիրել զմիմեանս որպէս դու զմեզ սիրեցեր, և դնել զանձն ՚ի վերայ ընկերին որպէս դու եդեր, և լինել առ միմեանս գթածք՝ քաղցունք և բարերարք, որպէս դու արարեր, հնազանդութիւ և խոնարհութիւ ծառայել միմեանց, որպէս դու խոնարհեցար ՚ի ծունկս քոյոց աշակերտացն. որով մարթասցուք լինել պատշաճաւոր անդամք և մարմին գլխոյդ մերոյ Ո՜վ դու Տէր տացես, թէ ուր երկու և երեք ժողովեալ են յանուն իմ՝ անդ եմ ես ՚ի մէջ նոցա. Արդ որոց և մեք ժողովեալ յանուն քո ՚ի գաւիթ նոր կաթողիկէ առաքելական եկեղեցւոյ, և ծածկեալք ի նոր աղօթունիս եդեալ մի անձըն և մի սիրտ, լուր ձայնց աղաչելոյն Նոր ապաշխարողաց մերոյ մարդասէր Տէր և բնակեա ՚ի սիրտ և յոգի ժողովելոցս յանուն քո. Արբեալ մաքրեա և յար-

գործեալ զմեզ լինել տաճարք և բնակութիւն
ամենայնի շնորհաց քոց ։ Հեռացո 'ի
մէնջ զամ՝ խորամանկութիւն և զնենգու
թիւն թշնամւոյն զի մի սպանցէ և մաքուր
մտօք , երկիւղիւ և սրբութեամբ գործա
նելով փառաւորեսցուք զամենայն
անուն քո, այժմ և միշտ յաւիտեանս յա
ւիտենից ամէն ։

Յորժամ զօշ սուրբն երէցն՝ փառ զաղօթս ասէ։

ՍՐ՝ Սուրբ Սուրբ որ գոլութեամբ, լի
են երկինք և երկիր փառօք քո, սերովբէքն
աղաղակեն Հրաշալի և Հոգեղէն բարբա
ռով տալով փառաց աստուածային մեծութեան
քո ։ քանզի զարհուրելով Հիացեալք են և
'ի Հրաշալի փառաց քոյ ոչ ունելով կա
րողութիւն արժանապէս փառաւորել զան
Հասանելի մեծութիւն քո։ Աստ որոյ ոն
բռնելի և անդադար օրՀնաբանութեամբ փա
ռաւորեն զԱմենակալն մեծութիւն, զայս
ռնելի և զՀամբոյր երրորդութիւն ։ Մեզ՝
եթէ Հրեշտակքն և խնամողքն չեն բա
ւական քոյոյ անբաւութեան, մեք Հող
նիւթեայք և յերկիր կործանեալք
զիա՞րդ կարասցուք բովանդակել բանիւ
զան

զանբաւելի գթութեանդ առ արարածս,
և մանաւանդ առ ազգս մարդկան։ Որ
նախ սկզբանն արարչագործ ձեռամբդ
ստեղծեր զնախնիսն մեր զադամ՝, պատ_
ուելով զնա քան զայլ արարածս՝ որ բա
նիւ միայն արարան. և յետ պատուիրա
նազանցութեան պտղոյն ճաշակման, ոչ_
արարեր անտես զանկեալ բնութիւնս,
այլ ետուր զօրէնս, և առաքեցեր զմար_
գարէս յայտնելով զօգուտն. իսկ պատ_
րեալքն 'ի պատրողէն ոչ ծանեան զխոր
հուրդ բարերար կամաց քոց։ Նա
Հայրդ երկնաւոր կամեցեալ յայտ առնել
զանձառական սէրդ, կամակցութեամբ Հոգ-
ւոյդ սրբոյ, առաքեցեր զմիածին և զծոցա
ծին բանդ, որ եկեալ մարմնացաւ 'ի սբ.
կուսէն և նախնին մաքրուհւոյն Հաւրերելոց
չարչարանաց, խաչի և մահու, և եղե-
քաւութիւն մեղաց մերոց։ Վասն որոյ
մեք ընդ սերովբէիցն երգելով նմա ասե
լով, ո՛վ ո՛վ ո՛վ Տէր զօրութեանց, լի են եր
կինք և երկիր փառօք քո, օրհնութի՛ 'ի
բարձունս. օրհնեալ է գալուստ քո յաշ_
խարհս 'ի փրկութիւն մեզ քս ած մեր.
օրհնեալ է կենարար տնօրէնութիւն քո.
օրհնեալ է փրկաւէտ չարչարանք քո,

որով գերծաք 'ի չարչարանաց և յան-
չարչարութենէն մերձակեցաք: Օրհնեալ է
կենդանարար մահն քո, որով փրկեցաք
'ի դառն մահուանէ, և յանմահութեան
երկնից ժառանգեցաք. որ յաւէտ ժամուն
գոհութեամբ մատուցանեմք փառս և
երկրպագութիւն բարերարիդ՝ փրկչիդ և
նորոգողիդ, յաւիտեանս յաւիտենից.
ամէն:

Յորժամ Սուէք կերէքն տայցեն՝
Տաղս:

Օրհնեալ է պարգևատուն կենաց, և
պարգևն անմահութեան քո Ած մեր:

Եւ յորժամ Սրբէք 'ի սմանէ տայեն՝
Տաղս:

Օրհնեալ է շնորհն ձեր, և պարգևն
անձախելի, կենդանին և կենդանարար
մարմինն և արիւնն քի ոյ մերոյ:

Յորժամ հայր երկնաւորն տայցեն՝ զայս ասեն
Տաղս:

Հայր երկնաւոր բարերար և բազում
ողորմ Ած, առաւօտ բարեաց և պարգևէն

կեն

կենդանութեան, ամենաբարի բնութիւնդ՝ յաղթեալ եղեր 'ի մարդասիրութենէ, մինչ զի զհամագոյակից և զաթոռակցակից՝ աթոռակից և համապատուակից բանդ՝ առաքեցեր յաշխարհս, առ 'ի մարմնանալ 'ի սր կուսէն, և նովին անմեղ և անապարտական մարմնովն՝ եղև գին և փրկանք ամ՟ աշխարհի. զի ետուր զա՟ 'ի զենումն, 'ի մահ, և 'ի փրկութիւն, վասն ամ՟ հաւատացելոց անուան քո մեծի ։ Եւ այժմ՝ աղաչեմք զքեզ, միջնորդութ՟ մարմնոյ և արեան միածնի քո ։ Հայեաց 'ի հեղումն որ արեան նորա, և յանձնութիւն նորա 'ի խաչին, 'ի բացումն փրկական աջերաց նորա, և արեամբ թաթաւումն որ մարմնոյ նորա, և անցո՛ 'ի մէնջ զցասումն պատուհասի յանցանաց մերոց բարերարութ՟ք քով, զի նորա եմք փրկեալ, խնայեա 'ի գինս որ արեան միածնի քո, և ողորմեա բանաւոր հօտի քո յուսացելոցս յանուն քո ։

Յորժամ յետ օրհնելոյ է զջուրն առեն, ձայն ասասցեն ։

Արժանապէս օրհնեմք զքեզ, և արժանապէս գովեմք և գոհանամք զքեզ

որ

Տր Աճ մեր, որ ըստ բազում ողորմութե
քում՝ սնանես զորդիս անարժան գործս
մեր, և այժմ՝ շնորհեա արժանաւորս կա-
ցուցեր, փառս մեծութե մարմնոյ և
արեան միածնի քո, հաղորդս լինելոյ փա-
ռաց Աստուածութեան քո, միաւորել ընդ
գերապատիւ ծածկութեան քո Աստուա-
ծոյ՝ յանձն երջանիկ, և ըստ նմին գոհա-
նալ զքեզ գործակցաց, Տր Աճ մեր
ողորմեա մեզ։

Յորժամ որդի տապանաւորն թաղեն, ասա զաղօթս։

Աստուած կենաց և բնական անմահութե
մանկին որդի Հօ՝ Տէր մեր և փրկիչ Յս
Քս՝ Աճ Ճշմարիտ, միածնդ երկնային
Լինել ՝ի մեր բնութենս, եղեր կերպարանս
հաւատացելոց քոց. Հեզմամբ արեան
քո՝ ողորմեա բանաւոր հօտի քո, շնորհեա
սմ սփոփութիւն յանցանաց հաւա-
տացելոց ՝ի մահու՝ յեր փրկութեան հաւա-
տացելոց, և արժանաւորս ձեռնադրեալ
զծառայս և զորդիս քո զայս։ Յիշեա զը՝
փրկական չարչարանաց քո և զկենդա-
նի մահն, զարքայութեան ձեռնադրութեան ՝ի խա-
չին և զանմահականն կենաց, զոր ընկալաք ՝ի
մեր

մարմնոյ վասն մեր։ Նայեաց 'ի խոցուա-
ծս՝ արարչագործ ձեռաց և ոտից քոց,
և 'ի բացումն կենարար կողին սրով
ողողեցան տիեզերք, և արբեցան արա-
րածք։ Նոյնն վաստակերն լուծա և մաքրեա՛
զմեզ յամ՛ մեղաց մերոց, և թող մեզ
զամ՛ յանցանս մեր։ Խնայեա՛ արեամբ
քո փրկեալ հօտի, և այլ որք մեզ 'ի
միաբանդամ՛ դաւանեան ուղղութեան
քում, զի մահուամբ և չարչարանօք փր-
կեցեր զմեզ քն ած մեր՝ բարերար և
նորոգող, և քեզ փառք և երկրպագութի
յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Յորժամ հոգին է ելանելն, ասա զաղօթս զայս։

Հոգի ես ած ճշմարիտ, որ նախ յսկզ-
բանն շրջէիր 'ի վերայ ջուրց, և ստեղծա-
նէիր զարարածս յոչնչէ, և պէսպէս հը-
րաշին գործեցեր յաւուրս մարգարէիցն,
և 'ի ժամանակի անօրէնութեն էակցին
քո՝ իջեր 'ի յորդանան և 'ի վերնա-
տունն, լցեր զառաքեալսն բազմալեզուակ
շնորհօք։ Եւ այժմ աղաչեմք զքեզ մի-
նորդութեամբ մարմնոյ և արեան փառաւ-
ցին քո՝ որ բաշխեալ կայ 'ի վերայ սե-

սեղանոյս, էջ 'ի սիրտ եւ յոգիս մեր, եւ եւ մաքրեա զմեզ իբրեւ զառաքեալսն 'ի սուրբ վերնատանն, եւ բորբոքեա 'ի մեզ զկայծ սիրոյ ա̃ծութեդ, զի արժանապէս լիցուք առաձոր եւ ընծակարան քեզ եւ հա կից փառաւորացդ. եւ ամենայնօր շնորհեա՛ քո՛ լիցուք փրկեալք յաւուր նորոգման մերոյ, եւ քեզ նորոգողիդ ա̃յ՝ փայլեսցէ փառք յաւիտեանս ամէն:

'Ի ժամ առաւօտուն՝ Տեառն աղօթեա:

Յիշեա տէր եւ ողորմեա, եւ օրհնեա զսուրբ եւ զժառանգութիւն եկեղեցւոյ քում սրբոյ, եւ շնորհեա մեզ զերկնային քո զխաղաղութիւն, զի մի լիցի 'ի մեզ տեղի եւ մասն չարին. Հեռացո՛ 'ի մէնջ զա̃մ՝ խարդախութիւն թշնամւոյն, եւ զբռնութիւն նորա խորտակեա, բարեխօսութբ եւ յիշատակաւ սրբուհւոյ ա̃ծածնին, եւ յովհաննու կարապետին, եւ սրբոյն ստեփաննոսի նախավկային, եւ սրբոյն գրիգորի մեր լուսաւորչին, եւ սրբոց առաքելոց եւ մարգարէից, եւ սրբոց հայրապետաց եւ մարտիրոսաց, ճգնաւորաց եւ կուսանաց, եւ ա̃մ՝ սրբոց քոց՝ երկնաւորաց եւ երկրաւորաց, որոց յիշատակն եւ օրհնու

նութիւն եղիցի 'ի մէջ մեր եկեղեցւոյս՝ և առաջի մեր պատարագիս. ամէն ։

Զոյգ ընդ Գործ-Ընծան՝ տան դպրացն դպրք ։

Յիշեա տէր և ողորմեա, և գթա 'ի հոգիս հանգուցելոյ ծառայից քոց, որք ունին զդաւանութիւն պաշտելեացն քեզ, և նոցին հաւատով և յուսով ննջեցելոց 'ի քեզ. յիշեա զնոսա յաւուր մեծի գալստեանն արքայութեան քո, որում արժանի ողորմութեան, քաւութեան և թողութեան մեղաց, զառատաձեռին պայծառացո ը՛ աջո քո յաջակողմեան դասուն, զի յաւէժական խնդութիւն և մշտնջենական ցնծութիւն փառաւորեսցեն զքեզ քս, ընդ հօր, և ընդ սբյ հոգւոյդ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն ։

Ընդ հայր մերն՝ նոյն հայր մեր որ յերկինս ասէ
զի ...
Սուրբն ...

Ո՛վ տէր, եհաս ինձ 'ի միակութեն խոստովանիմ՝ ճշմարտապէս մարմին և արիւն քեզ ոյ՝ յուսով եմ, և աղաղակեմ՝ առ

քեզ

քեզ՝ մեղայ յերկինս և առաջի քո, սր-բեա՛ զիս յամենայն պղծութենէ հոգւոյ և մարմնոյ, շնորհեա ինձ ժամանակ և ցանկութիւն ապաշխարութեան . փրկեա՛ զիս յերևելի և յաներևոյթ թշնամեաց . ապաքինեա՛ զցաւս հոգւոյ և մարմնոյ իմոյ . Պարգևեա ինձ բարեգործութիւն և բարեպաշտութիւն՝ զքեզ արժանապէս ծառայել, և փառաւորել զՀայր, և զՈրդի, և զՍուրբ Հոգին, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից ամէն.

Եւ յորժամ ասասցեն ’ի սէ ’ի սէն, ասա .

Խոստովանիմ և հաւատամ, զի դա է Ճշմարիտ Մարմին և Արիւն Յիսուսի Քրիստոսի՝ Որդւոյն Աստուծոյ, որ բառնայ զմեղս աշխարհի, ոչ մերոյս միայն, այլ՝ ամենայն ազգի . Հաւատամ հաւատամ՝, խոստովանիմ և հաւատամ.

Եւ եթէ [illegible] ասա : Ես [illegible] բանին, [illegible]

Յորժամ՝ [illegible] ասեն, ասա [illegible]

Միածին Որդի Աստուծոյ և Բան Հօր՝ արարիչ երկնաւորաց և երկրաւորաց, և յղացիչ

Հա

համայն արարածոց, որ լինուս զինչ յինչ,
անպարագրելի զօրով բնութեան՝ բովան-
դակեցար 'ի մարմնի, զի անտանելի և շօ-
շափելի լեալս մարդկային ազգի, զի որոյ՝
ճաշակելի և կերակուր եղեր նմ՝ հաճա-
տայելոց, զի տայցես կենաց յաւիտե-
նականս այնոցիկ՝ որք հաւատով և արժա-
թեք մեծանան 'ի քեզ, ըստ անսուտ խոստ-
մանն քո մարդասէր. Եւ այժմ մեք փր-
կեալքս պատուականն արեամբ քո՝ հաւա-
տով անտանելիդ փրկչիդ մեր բոլորանդա-
պարունակեալ 'ի ներքս կեցին տեառ-
կայ՝ Հոգւոյն և զինուորս, հաղթով մարմ-
նով և հոգւութեք. յաղագս որոյ՝ երկրպա-
գութիւն մատուցանեմք փրկչիդ մե-
րոց, և աղաչեմք զանչափ գթութի քո
Լոյծ զկապ մեղաց մերոց, և ընծեա ըղ-
ձեռագիր մերոյ անպիտութեն, բեկանեա
զմեզ յերկինս և 'ի ներքս քո տուր, զի միշտ
գտցուք արժանի կոչմանն՝ յոր կոչե-
ցեր զմեզ։ Տուր մեզ տէր՝ բանաւոր
հօտի քո, յամ որպէս հետևել միայն
զքեզ ճշմարիտ հովուի և կատարել զը-
կամս քո, և լսել զերանաւէտ բարբա-
քս. և առնել օրինաւորէ, պահել զպատ-
ուիրանս քո զօրհնութեամբ. Յորդորեամ
մեզ

մեր՝ զանիրաւ սուրբ և զՀոգի խնամոցն, զի մի արՀամարՀեալ լիցուք սաստի քո. մաքրեա զկնոս և զՀաւրՀաւրս մեր, այլ ողորմեա քոյ ծառայիցս, զի ըստ նորին արժանի լիցուք՝ զոր և զորՀնաբար, կեն-դանի և կենդանարար, զԱստուածն և զոր-դին քո՝ քո Ած մեր, ծնունդ և Հայր զոր, յաւուր կենդանի յաւիտենից, ընդ որ սէր քո, այժմ և միշտ և յաւիտե-նս յաւիտենից. ամէն:

Յորժամ երեք-ըսէ և Համբուրէ զնա, ասա:

Տէր մեր, և Ած մեր, երևեցաւ մեզ, օրՀնեալ եկեալ անուամբ Տն:

Ողջ ասա:

Գոհանամք զքէն Հայր ամենակալ, որ-դիս միածին, և Հոգւոյդ Ճշմարտի, որ ընտրեցեր Հաւատացելոցս անուանդ քում այս, 'ի ձեռն միջնորդի այսոր 'ի լոյս, և բազմացոր քեզ ժողովուրդ սեփՀա-կան, և առաքեր Հաղորդ փառաց Աստու-ծոյ, և ժառանգորդ ամենայն բարութեց քոց. ոչ ըստ մերում արժանաւորութեան, այլ ըստ անբաւ գթութեան քո, որ միշտ

Հնար

շնորհեա տառապելոյս և ոչ՝ նախատեա, փրկեա պոռնկացելոյս, և մեծամեծս պղծելոյս: Այո՛ օրհնելով օրհնեմք, և գովանով գովեմք զքեզ Տէր Աստուած մեր, որ յայսմ ժամու զմեզ արժանաւորս կոչեցեր: Աղաչեմք զքեզ մի թողուր զմեզ ի ձեռաց քոց՝ յայսմ հետէ մինչև յաւիտեան. և եկեղեցւոյ սրբութեան քո ի մեղաց մեր՝ զամ՛ աւուրս կենաց մերոց. և եղիցի անուն քո օրհնեալ յաւիտեան և յաւիտեանս յաւիտենից ամէն:

Ի Մեծին Պահս աղօթք ճաշու և գիշերոյ ժամ-ոյ:

Սկիզբն և կատարումն Տէր Տէր, որ Տէր բարի ի քէն սկսանի և քեւ կատարի, և ի քեզ բաղձանայ Տէր, ի փափաքման աղօթիցս ողորմեա մեզ, և լեր ընդ մեզ զամ՛ աւուրս կենաց մերոց, և եղիցի ամենայնօր ով քո՝ պահապան մեզ յամ՛ ժամ՛ ի տուէ և ի գիշերի, ի նստել ի տան, ի գնալ ի ճանապարհ, ի ննջել և ի յառնել. և զամ՛ գործս մեր՝ ի բարին կատարեա ամէն:

Աղօթք

Աղօթք՝ յորժամ է ճաշոյ զուարթութեան, ժամն:

Օրհնեալ է միածինն և յարու-
ցեալն 'ի մեռելոց քո մեծ, որ
զարթոյց զիս 'ի մահահանգոյն
քնոյ, խաղաղութեամբ անցուցանելով ըզ
գիշերս, ազատեալ և խնդրեալ, զի զմնա-
ցեալ ժամանակս խաղաղութեամբ պահես-
ցէ շնորհիւ և ողորմութեամբ իւրով ամէն:

Աղօթք՝ 'ի մէջ գիշերին ժամն:

'Ի մէջ գիշերի յարուցեալ խոստովա-
նիմք զքեզ Տէր, փառաւորելով զանուն
քո Տէր, և խնդրեմք 'ի քէն, հեռացո 'ի
մէնջ զխաւարային խորհուրդս՝ 'ի պատ-
րանաց բանսարկուին պահելով՝ շնորհիւ
ողորմութեան քո ամէն:

Աղօթք

Աղօթք առաւօտեան։

Առաւօտ խաղաղութեան ծագեա՛ 'ի մեզ
մարդասէր և կեցո. խնամօք լուսաւո-
րո քո փրկիչ լուսաւորեա զմեզ զշօղին և
կեցո Տէր յամ փառանդէ ամենայն զմեզ
ընդ հովանեաւ աջոյն քո այժմ և կեցո։

Աղօթք՝ 'ի ժամս ճաշոյ 'ի ճաշակման։

Որպէս 'ի յուսոյ ծագմանն՝ արեգական ար-
դար, անձինս ծնունդ Հօր որդի յառաջ
քան զօրս անուանս քո գոլով ընդ Հօր,
'ի ծագել լուսոյ առաւօտու ծագեա 'ի
հոգիս մեր՝ զլոյս քո խնամոյն։

Աղօթք՝ յերրորդ ժամու

Հոգին Այ որ յայսմ ժամու առաքելին
շնչմամբ իջեր 'ի վերնատանն բաժանե-
լով զհրեղէն լեզուս, էջ և առ մեզ յեր-
րորդ ժամուս, և լից զմեզ ամ՛ բարու-
քո՝ իբրև զնը զառաքեալսն, հանգչելով
'ի սիրտս մեր յաւիտեանս յաւիտենից
ամէն։

Աղօթք

Աղօթք՝ միջօրէի ժամուն:

Արեգակն արդարութեան որ մեր յա քո, որ ծագեցեր ՚ի հայրական ծոցոյ, արձակելով զճառագայթս քո յամենայն աշխարհս. Լոյս զուարթ սրտից մերոց՝ առաւելել զհամասփիւռ լոյս քո, և հետևել շնորհաց քոց. հալածեա ՚ի մէնջ զգեն ձանձրութեան, որ յայսմ ժամու մարտնչի ընդ մեզ, ջերմացուցանելով զմեզ ՚ի մեղս և ՚ի ախտ հիւթանիւթիցս. քաղցր շնորհօք փրկեա զմեզ յամ՝ մեղանչելոյ. ամէն:

Աղօթք Երեկոյեան:

ՏՐ տէրանց՝ ամ աստուծոց, գոհանամք զառատ մարդասիրութենէ քումմէ, որ ըստ բազում ողորմութեան քում՝ պահեցեր զօրս զայս խաղաղութեամբ անցուցանել, և հասուցեր ՚ի ժամ երեկոյիս: Արժանի արա և զգիշերս զայս խաղաղութեամբ անցուցանել առանց մեղաց և առանց խռովութեան, շնորհօք ամենազօրին. ամէն:

Յորժամ ՚ի ննջել մտանես, այսպէս ասա։

Տէր մեր յոր կաս, որ անապական սուրբ մարմնովդ եդեր ՚ի գերեզմանի, նոյնպէս և յարեար ՚ի մեռելոց, շնորհեա մեզ որ՝ անապական խորհրդովք ննջել ՚ի մահճի, և սրբութեամբ յառնել ՚ի մահահանգոյն քնոյս, ոչ ունելով զերան առաքինութեան ՚ի միտս, ՚ի սիրտ և ՚ի հոգին, շնորհօք փրկչին և ազատողին մերոյ ամէն։

Աղօթք՝ յորժամ ՚ի գործ ելնես՝ ցերեկն ասասցես։

Զգործս ձեռաց մերոց՝ ուղիղ արա ՚ի մեզ տէր, և զգործս ձեռաց մերոց՝ յաջողեա ՚ի մեզ։

Մաղթանք՝ զոր Գեղեցիկն արտասանեաց, յորժամ ըն
առաջ. ՚ի յաղօթս Սէն Պետրոսի Նուիրակաց՝
արտասանել։

Տէր յաւիտենական. բարերար և ամե-
նակալ. Յանգծիչ լուսոյ և յօրինիչ գի-
շերոյ. Կեանք ՚ի մահու և լոյս ՚ի խաւա-
րի. Յոյս անձն ուղղոց և երկմտելոց
տարակուսելոց. Որ ամենայնիւ ես իմա-
ստուն. քո զօրհնու ցանկս յոյժ զատուերս
մահու. Ընձեռեա ծագումն և անմար
արեգական. Քանզի ոչ զօրէ ծածկել ըզ-
փառս տէրութեան քոյ՝ խաւար գիշերոյ.
Որում կրկին ծունր երկրպագութեան
իմ՝ նուէրոյ. երկնաւորաց և երկրաւո-
րաց և սանդարամետականաց. Որ լսես
զշնչութիւն կաթիլոց և հայցս յաղօթս
խոնարհաց և ընդունիս զխնդրուածս նոցա.
Տէր իմ՝ և թագաւոր իմ՝ կեանք իմ և
ապաւէն իմ. յոյս իմ և վստահութիւն
իմ՝ յո՛ քո՛ անձն իմ. Սուրբ՝ հանգու-
ցեալ ՚ի հոգիս մեր. Անխաթարութիւն
մտաց, և քաղցրան մխիթարեցելոց. Որ գի-
տես զիմ՝ յառաջ քան զլինել նորա.
տարբեր զորոշականական զօրութիւն
անձս քո. և փրկեա զիս յերկիւղէ գիշե-
րի

րն և 'ի դիմէ չարէ։ Ով զի զյիշատակ
սոսկալի և սուրբ քո անուանդ՝ միշտ
համբուրելով շրթամբք հոգւոյ՝ ըղձաւոր
ընչոյ, կեցես պահպանեալ ընդ այնոսիկ
որք կարդան զքեզ 'ի բոլոր սրտէ։ Եւ 'ի
դրոշմէ խաչի քոյ նշանիդ՝ զոր ածացին
արեամբդ քո ներկեալ նորոգեցեր, և
'ի նոյն շնորհ որդեգրութեն զմեզ մկրտե-
ցեր, և 'ի փառս պատկերի քոյ նկարեալ
յօրինեցեր, այսու պարգեօք ածականօք,
ամաչեսցէ սատանայ։ Խափանեսցին մե-
քենայքն։ Բարձցին որոգայթքն։ Պար-
տեսցին մարտուցեալքն։ Պակասեսցին
զէնքն սատանայքը։ Ցրուեսցի մէգն։
Փարատեսցի խաւարն։ Ցնդեսցի մա-
ռախուղն։ Բազուկ քո հալածեսցէ, և
աջ քո կործանեսցէ։ Վասն զի գթած ես
և ողորմած. և անուն քո կոչեցեալ է 'ի
վերայ ծառայից քոց։ Եւ քեզ ընդ Հօր՝
հոգւոյդ սրբոյ փառք իշխանութիւն
և պատիւ այժմ և միշտ և յաւիտեանս
յաւիտենից. ամէն։

Գուշակումն Ներսէսի Սրբոյ Գրիգորի ասելեց՝ յերեքն եղբարց ծառայն։

Ս՛է ասէ՝ գիտեմ ոչ ապաշխարել բանիւ դու.թ՝ այսպիսեաց ձայնաբերութեանց կող-
կողմանէն հնծնծանաց. որ անուանի այ-
սու մեծացեր, թէ՝ ապերեալ եմ ես որ։
Ո՞չ եա. չորաւն գերեալ՝ բարաւն. քա՛
Ո՛չ մեծհաղարտութ դաւանութի. քաղց-
րութիւն. քա՛ Ո՛չ կորուսելոյ յայտնաւն
ձևաւորութ. քա՛ Ո՛չ յանդգնելոյ մարու-
թի ապայնութի. քա՛ Ո՛չ խաւարին մասա-
կորին հեզութի. քա՛ Ո՛չ կործանելոյ
այնբութեան՝ ազ. քա՛ Ո՛չ ընկղմելոյ
մերձութի ձևոյ. քա՛ Ո՛չ բաշխաւն
անադիւնայի խաղաղութեան՝ մասն. քա՛
Ո՛չ պահողացն գործակալութի հա-
գի. քա՛ Ո՛չ առաջնորդի փառահան
երկրային մեծութի. քա՛ Ո՛չ օձա ածն սահմա
գործելոյ՝ զգաստութի. քա՛ Ո՛չ մեղուաց
քանութի, հրամանի. քա՛ Ո՛չ փախուցե-
լոյ առաքինութի սուն. քա՛ Ո՛չ արդարե-
լոյ սրտասարութի բարւոյ. քա՛ Ո՛չ
մեկնելոյ ծնաթնորդութի լոյս. քա՛
Ո՛չ տարաբերելոյ հնարաւորութեան՝
հանձար. քա՛ Ո՛չ անխծելոյ եկեղե տառ-

ցուածն՝ օրհնութիւն քո։ Դու վհատելոյս
քաջալերութիւն խրախոյս քո։ Դու վշտագ-
նելոյս մխիթարութիւն՝ բաժակ քո։ Դու
նեղելոյս ընդարձակութիւն՝ կամք քո։
Դու տանեցելոյս կաչուածն՝ սէր քո։ Դու
հաստատուածն սասանեցելոյս՝ բանն քո։ Դու
հոգւով վիրաւորելոյս՝ կաթուած ար-
եանն քո։ Դու, անկելոյ ելք մխիթարս յուսոյ՝
ակնարկութիւն քո։ Դու յուսահատելոյս
անդրէն ընդունելութիւն՝ իշխանութիւն քո։
Դու պատճառատուն կարելոյս՝ կցոր-
դութիւն քո։ Դու խաւարոյ մահու ծած-
կելոյս՝ նշոյլ կենաց քոյ։ Դու խոտորե-
ցելոյս իմ՝ հանդարտութիւն խաղաղութիւն
քո։ Դու վերադարձութիւն տարագրեցելոյս՝ ող-
ջոյն քո։ Դու մոլորելոյս դարձուցանօղն
ձայն քո։ Օ՛վ դու տէրես ամենայնի
գթութիւն. և չէք 'ի քեզ մասն ինչ խա-
ւարի։ Եւ ոչ է բաժնութիւն ստանց քո։
Եւ քեզ վայել է փառք յաւիտեանս
ամէն։

Խօսք

Խօսք ընդ Էր.

Առ Քահանայ Պ... Մ...

'Ի հայերէն Լեզուն 719 երեսն, և 'ի ...

եղանն.

Ով ամենափառ ծառայութեան, մեք առ աջնորդս յայսմ եղծանելի կեան ցանկումն աչ. ի՞նչ կերպիւ կարեմք ձա_ նաչել զգեղ սրբոյ և հայ սիրելի և հայկազանց նախնիքն, և օրհնա_ կան, բառ Հայերէն. Որոց անուա_ նեալք իսկ ընդ հայոց օրհնականս. այլ յայնժամ զեմ յանդիմանս.

Երկնաւորէ զինութեան Հռոմա_ թութեան՝ կամ է յաղթանաց. յորս պայծառագոյն Մովսէսեաութեան, Մինի մտաւորութեան և Մեծագործութեան Մեսրոպ շարժ Եղիշ. Եղի՛ Յաղթանակ և ... որ եղև մեզ 'ի ձեռն ... Սուրբ գործեց, Փրկչին մերոյ և Հայերէն.

Հայոցն զինութեան է ..., բա_ նական, և Հաստատուն ... մարդկան. որով ուղիղ մարդն ընդ գործոց ... յանձանց քննութեան արարածոց, և Համաստութեան զև ... երկրպագեսցէ զոր 'ի ծանօ թութեան արարչագործ Հնութեան. Երկ

րոր

բոլորն է գերընտրեալն, և միայն 'ի սուրբ
անուանց հաւատացելոցն ստանձնի. զՔրիս
զի՝ ով անհաս Տէր իմ, ոչ այսպէս ա-
րարէր զիմ ազգաց և զգաստատանս քո
ոչ յայտնեցեր նոցա։

Այս երկեակ արծաթապատ թև ով՝
ով Մարդասէր Տէր իմ, ծառայ քո սլաց
եալ վերանալ ճանաչել զանեղն զյթաւ-
քոյ. այսինքն մշտնջենաւորութի, զօրու-
թի, և Անծութիւն քո. պարզութիւն՝ և
կատարելութիւն քոյ. բարութիւն՝ և
անչափութիւն քոյ. անբաւութիւն՝ և
անբովանդակութիւն քոյ. տեսութիւն՝
և նախատալութիւն քոյ. կամք՝ և միտք
քոյ. սէր, և ատելութիւն քոյ. նախախ-
նամութիւն, և նախասահմանութիւն
քոյ. արդարութիւն և ողորմութի քոյ.
ամենակարողութիւն, և արարչագործու-
թիւն քոյ. նաև՝ այլ անթիւ Անծալը
լուս յատկութիւնք՝ և անուանք անփո-
փոխ էութենդ. եթէ ստորագրաբար բա-
ցատրեցի այնպիսի անուանքն՝ կամ թէ
բացատրաբար. բայց ով անճառելի Տէր
իմ այսպիսի Անծանօթութիւնդ էր
բնական գիտութի՝ ոչ է այնքան հաւա-
տի, և արդիւնալոր, որպէս հաւատա-

հա

հաւատովն հաւատալ՝ թէ ես Ած . և խնդրողացդ ես Պարգեւատու :

Հաւատացի՝ ով Խոստովանիմ Տէր իմ, բազմապարգեւ հաւատով . որով կարգաւորեալ՝ զուգդալի զոհութիւնս մատուցանեմ քեզ՝ լոյս աչաց իմոց, որ լուսաւորեցեր զիս, և գիտացի զքեզ . գիտացի, և հաւատացի 'ի քեզ . զի դու ես միակ, և միայնակ Ած իմ անըսկզբն, և անվախճան . արարչագործ երկնի, և երկրի . երեւելեաց՝ և աներեւութից . ճշմարիտ Ած ամենակարող՝ և ամենակալ . անման, և անպարագիր . անպարփակ, և անսահման . անմատչելի՝ և անբովանդակելի . անքննելի, և անփոփոխելի . անբան, և անհաս . որով ամ ինչ եղև, պահպանի, և նախախնամի յերրեակ յաւիտեանս :

Հաւատամ և սրտագէտ Տէր իմ, յերկիս անձնաւորութիւն քո . յանսկզբն Հայրդ, 'ի ծնեալ Որդին, և 'ի բղխեալ Սբ Հոգին . համագոյ, և համօրուն . մի Աստուածութիւն, և մի իշխանութիւն . հաւասարապատիւ և փառակից . միութիւն յԵրրորդութեն, և Երրորդութիւնն 'ի միութեն . անշփոթ անձնաւորութբ՝ և

անօրոշ էութիւն. այսպէս համառօտ, և պաշտեմ զանքննելի Երրորդութիւնդ բան բանի ծառայիս քում Նշմարելի. ողորմութիւն ան ի եղե. երկիր՝ և բանիւ ան երկինք հաստատեցան՝ և հոգւով բերանոյ նորա ամ՝ զօրութիւնք նոցա.

Փառք միշտ անհաս երրեակու թեան,
և զուգակից համագոյնու թեան.
Յաւիտենական յաւէտ նից,
այժմ, և յաւէտ յաւիտեանս լից.

Կցուրդ տօ Հոգւոյն Սրբոյ.

Ով անմահութիւն և բարեխնամ հայր. որ անեղէն և անպատմելի զօրութեամբ, և պատմելի եւ ամե. Հայ մօրեմբ Ծննդեանն, և Երրորդութիւն երկրպագելի սրբաշնորհութիւն. աշխարհ գրեց՝ զմեզ մաքրութեան ետեց, և գանձեալ թէ մի յէսեր. այս յէշեա զիս Տէր բաս ողորմութեան քում. քանզի աս. մ. Հի բանութիւն անջատելի արարածոց յանձնեալ խորոց եմ ընկերակցիլ. ողորմութեամբ քո կարէին համ զիս սատի ՛ի յոյս փառաց՝ ով անմահական Տէր իմ

իմ. որ ունիս 'ի ձեռին քում զշունչ կենդանութեան մահապարտիս. Ոչինչ էի ով ամենագութ Հայր իմ, զինչ եմ, և զինչ լինելոց եմ. Ես ոչինչ. և 'ի կցու-թեան էութեան անձին իմ. Ոչինչ եմ ես առանց վայրկենական բարուցդ. տակաւին ոչ տաս թոյլ՝ պահպանել զարարածս. Ես յաւելից մեղս յայտնեալ. եմ որ-դէն առօրեայ մեղօքս ընկղմեալ. եթէ թէ գեհենի պատժոցն լինելոց եմ դա-տապարտեալ.

Ապրեցո զիս՝ ով անվախճանդ Տէր իմ, և կեցո՛ զիս իսկոյն ծագող մեղացս. զի դու ես միայն յոյս իմ, և տուր ինձ 'ի մանկութենէ իմմէ մինչև յօրն դատաստանի։

Աշխարհ մինչ աշխարհս էր·
առ ընթացս տառապել էր·
եղն իմ լինելի տառապեալս էր·

Ո՛հ թշուառացելոյս՝ երբ եղէց ես կամակորս և խեղճութիւնս, կամակար կա-մակատար քող բարեհամբաւութեանց.

Ով ամենազօր Տէր. ամենակալ թագաւոր. ողորմածէր Տէր. և զայս միահաւուրս. ես աւեր պատուիրանացն պահպանեալ՝ զայն կենօք կարծէի թէ մեր

մեծատունէի, և ոչ խեղճ կարօտէի. ոչ գիտացի թէ աղքատ էի, մերկ, ողորմելի, հեղգ, և կոյր։ Կարծէի զիս գոլ ինչ. և դատաց ոչինչ. կարծէի զիս գոլ քաջ պաշտօնեայ. բայց երևեցայ բանսարկուին գործունեայ. նաև անձինս խնամ՝ եդէ ես զանձինն քուրմ՝, և պաշտօն. հանա զարդեցայ այդ զգւոն 'ի փոխանձս, և որքն զկար ընդ անոյն թագաւորեալ :

Ճաշակեցի ճաշակս դեղեցիկ բանիւ քոյ ըմպեցի բաժակէի անձրևս շնորհաց քոց. բայց անտի կործանեալ՝ փոխանակ շահելոյն արդեանցն՝ փուշ բերի, և տատասկ որով անպիտանացայ, յանէծս մերձեցայ՝ և 'ի մշտնջենաւոր հուրն սահմանեցայ։

Արդ յիշեա՝ Հայր ամենախնամ՝, զի 'ի հողոյ բաղադրեր զիս. մի սրտմտութիւն քով յանդիմաներ զիս. այլ որպէս ամենահնար բժիշկ զանբժժելի ցաւս իմ՝ բժշկեա, և ըստ անբաւ ողորմութեան քում՝ կեցո զիս հեղձամղձեալս, և զանկեալս։

Ով յոյս՝ և ապաւէն իմ՝, որ թագեր ըմբռնաքանքար սոսրատապանեխն. անառակորդոյն. ամաղխն. պառնելի կնոջն,

և

և պետրոսին. Թող և ինձ մարդասիրա_
պէս՝ որ անկելոյն ի ձեռս աւազակացն։
Մի՛ անտես առներ զգործս ձեռաց
քոց. լուր զհեծութիւնս իմ, և տուր
զպարգևումն քո շնորհս։ Մի՛ եղիցի ինձ
պարապոյն՝ և անտես մնալ. ինձ ձայնել՝
և քեզ ոչ լսել. աղաչել՝ և ոչինչ օգտիլ։

Այժմ զի՛ Տէր ամենազօրութ,
լուր ողորմած. հաշտեաց՝ անախտակէր.
որքեա՛ զնա. ի վերայս՝ ամենօրհնեալ
Տէր. որում վայելէ օրհնութի գոհութ
հանդերձ յերկիս յաւիտեանս ամէն։

Տէր համայնից բարերար լոյս,
մերկեա՛ յինէն ըզ քուրձ մե ղաց.
Նորոգ հզօր, և երկնա ւոր,
լուր հեծութեան վշտամնգա ւոր.
Յօդեաց զատան երանա ւէտ,
հաղորդ զըսպաց և ես յա ւէտ.
Բաղէարար խապա ըզ քոյ,
զի յաւօրեայս մեղա յոյա ցոյ։

Խօսք առ Աստուածածին Տիրամօրն։

Որդի Տէ՛ր՝ ում ճշմարիտ. բարձր սրտիւ
և անթերի հաւատով խոստովանիմ
զի դու ես էական պատկեր, և ճշմարիտ
բան

բան հօր իմ․ դու կերպարան՝ և ճառա-գայթ հաստատութեանց հօրդ․ դու լոյս փա-ռաց․ նկարագիր՝ և կնիք կենդանի․ ի-մաստութիւն՝ և զօրութիւն էակից հօրդ։ Ծնունդ քոյ է մեզ անհասանելի, և բանից անճառելի․ զի անքննելի ծնունդ քոյ ոչ է ընդ քննութեամբ արկանելի․ այլ մանաւանդ պաշտելի, և երկրպագելի։

Դու ՚ի վախճան աւուրցս՝ երբ եկն լրումն սահմանեալ ժամանակին ըստ ածային բարեհաճութեանդ՝ և ինքնիշխան յառաջադրութեանդ, խոնարհեալ յան-ճառ փառացդ ՚ի խնդիր մոլորեալ ոչ-խարին՝ էջեր ՚ի հայրական ծոցոյ՝ մարմ-նացար, և մարդացար ճշմարտապէս՝ և ոչ առ աչօք։ Ածդ կատարեալ՝ եղեր մարդ կատարեալ անճառելի, անքակտե-լի, և անբաժանելի միաւորութեամբ ածու-թեանդ ը մարդկութեան․ անշփոթ միաւորով երկաքանչիւրոյ յատկութեանն։

Բանն անմարմին ըստ էու թէ,
եղև մարմին ճշմարտու թէ.
Ինքն այն որդին, որ ՚ի հօ րէ,
եղև որդի սա ՚ի մօ րէ.
Զխորհուրդն պահեալ անյեղա պէս,
և զմեզն առեալ ստուգա պէս.

Դու

Ողորմութեան Տեառ մեր մին,
տառապած՝ և մերկ. մի երկու քնն

Ո՛վ. ո՛վ յաւիտենից ծածկեալ
արքայ խորհրդոց Աստուած. Տէր իմ, և
փրկիչ. լոյս աչաց, և լոյս կենաց. տալ
ինձ փրկութիւն, և մեզ կենդանութիւն.
ծագումն մխիթարութեան, և արեգակն
արդարութեան. զխորքն անհասանելի բարե-
րարութեանց պատահմանեցից խորհրդա-
կանաց. զխորն մշտաբղխ երախտաւորու-
թեանց ամենայնի առատաբար.

Ո՛վ. որքան սաստկացայ ես ո՛վ
Թագաւոր փառաց, անճառաբանելի
չար ծառայիս. որքան մեղք. որքան խա-
րբեցանելի. որքան յանդգնեցի և որքան
փառաւորելի. որ այդքան մեղուցեր զիս, և
փրկեցեր. մաքրեցեր՝ և պայծառացուցեր.

Զևանգի զու այդ լինի փառս խնդա
փրկութեան՝ զգեցար զիս՝ բնութիւն, զի
ինձ զգեցուցեր զգեցուցես. զու բարերար ես,
և կատարեալ ՚ի Հօրէ եղեր փառս իմ
բարեր մարդ՝ և կատարեալ ՚ի մօրէ. այն
այնս զի՝ մի և նոյն ծնեալ է մշտնջե-
նաւոր, և ժամանակաւոր. անեղ՝ և եղեա-
կան. ածող՝ և ածեալ. անչարչար, և
չարչարեալ. Դու անմահականդ ՚ի խա
չին

չեն կոխեալ՝ և ընդոտնեալք հօր նստեալ . 'ի գերեզմանին եդեալ՝ և 'ի քառասնից ևս անթառս բարձեալ . 'ի տարին մայր դժոխոց իջեալ՝ և 'ի վեր.քան զամ՛ բարձրութիւն երկրպագեալ . 'ի փոփոխեցուցն թշնամանեալ՝ իսկ 'ի սերովբէից ընդ հօր քամ՛ էակցի , և ողոքոյ աղաչեցի որդ բարբանեալ . մարմնով 'ի գերեզմանի՝ և հոգւով 'ի խաւարայինն արգելանս դժոխոց . բայց ա՛ծութեամբ անբաժ՝ և անս բոչ յերկնայնոցն :

Որդ՝ զինչ արարից, կամ զինչ տաց արժանաւոր նմա խնամ՛ ընդ ամի, զոր եարար ինձ ած փրկիչ իմ , և կեցուցիչ . զի մարմին թախծեալ՝ և յանօրէնութեա խնամ՛ ընկղմեալ անձինս՝ որպէս եղծանելի մարմին ծառայութեան զօգիս , և հոգեկցեն յարկս հանէ զարդմահադ մի– տրս : Օ՛ բանաւոր իէիք ընդ մեզ զբանիմ՛ , որ սակաւ ինչ պէտս ունէի . իսկ ընդ մարմնաւ զմանս բարի ոչ ընծայեմ, որ ոչ երբէք յինէն բարձցի .

Այս թշնամութեանն . որ ոչ եմ արժանի հայցել 'ի մէր, անսասանել զբարձրութիւնս երկնից, և յանդիման լինել մարդասէր փրկչիդ : Այսպէս յանդգա– տում

տուր սիրոյդ պտղատուօրեալ՝ զոր ինչ միանգամ կարեմ, զոր ինչ միանգամ դիտեմ, և զոր ինչ միանգամ յօժարիմ, զամ խորհուրդս, բանս, և զգործս քեզ մատուցանեմ, ապաւինելով ՚ի քո անոխակալ մարդասիրութիւն:

Ողորմեա ինձ տէր, զի հիւանդ եմ ես. բժշկեա զանձն իմ, զի խռովեցան ոսկերք իմ. Ողորմեա ինձ տր, և բժշկեա զանձն իմ. զի ես մեղայ քեզ.

Դարձ տր, և փրկեա զանձն իմ, կեցո զիս տր՝ ըստ ողորմութեն քում.

Անօրէնութիւնք իմ բարձրացան քան զգլուխ իմ. Աղաչեմ, և խնդրեմ ՚ի քէն. ով գթած բժիշկ հոգւոյս, թող ինձ զմեղս, և մի կորուսաներ զիս ըստ անօրէնութեն իմում: Այլ քաւեա զիս զբազմամեղս ՚ի մեղաց, և օգնեա ինձ.

Որդի և բան հօր աստու ծոյ,
մեր կեցութեան՝ հիմն հաւա տոյ.
Բանեալ սրբոց՝ խարիսխ յու սոյ,
արա զիս տուն՝ շնորհացդ ցօ ղոյ.
Դու ես ձորակ՝ համայն յաւէ ոյ,
խաւար մտաց՝ արեգ իր լու սոյ.
Ինձ ողորմեա՝ ծովամերձ սի րոյ.
զի ընթացայց ՚ի հաս են գոյ.

Խօսք

Ո՛վ անճառահրաշ ած ճշմարիտ Հոգ-
ոգի· որով ա՛մէր ոգէ, խօսի, և բար-
բառի· հաւատամ, և երկրպագանեմ
քեզ· որ եսդ էր հօր, և որդւոյ· երրոր-
դութիւն անձնաւորի, էակից փառակից
համազօրն և համապատուի համա-
գոյից։ Դու ամենատր ոգի, մխիթարիչ
սգաւորաց· աղբիւր կենաց՝ և լուսոյ·
բաշխող շնորհաց, իմաստութեան և բա-
րութեան· յոր իմանալի և կենդանարար լոյս
ինքնաշարժ՝ և միաշարժ· ոգի ուսու-
ցիչ, և ամպոսողիչ· որ ոգելով շրջէ-
էր ՚ի վերայ Ջուրցն։ Ոգի ամենամաքուր,
որ ոչ հանդուրժեր ՚ի մարմնասէր մարդ-
կան։ Ոգի կայացուցիչ լուսոյ, որ հանգ-
չեր ՚ի վերայ քահանայից, ընդ լեզուն բա-
րաւոր, յուսոյ, ողորմելի, զեղծօղի,
յաղթողաց, առաքինեաց, սուրբոց, և
դաւթի, ողբէի, եզեկիէլի, միքիայ, և ՚ի
վերայ փրկչին մերոյ։ Դու ոգի ընդունող
հօր մը։ Դու ոգի ամենակալին։ ոգի ի-
մաստութեան, և հանճարոյ· ոգի խորհրդոյ
և զօրութեան· ոգի գիտութեան, և ա՛ծպաշ-
տութեան։ Դու ոգի կենդանարար· որ զգաց-

չառնուլ անիծանս զընկալեալսն ի Հօր բա-
կերպ լեզուօք հնչեալ ՚ի մերոյ սրբոյն
յանուր դիմաց կողմանէ։ Որդի եմ, և քո
Որդի Թեկղահասն կիթառ և անպարտանից։
Մայր եմ, և միայն քո։ Հնազանդեալ ուսու-
ցիչ և վարդապետ կանխանան ազգաց։
Խորհուրդ քրիստոնէից, և Խնամօղ
ընդհանուր՝ ազգ և կամաց Ա. Հաւատոյ
երկնային ժառանգութեան մերոյ, և որդեգ-
րութեան։ Ընդ այն խորին խորհրդոյն քեզ-
նոց՝ յայտնող և պատմող։ ՚Ի քէն մերս
տին ծնեալն՝ ով խորագիտակ ես ամե,
զառ ՚ի քէն պատուեր ընդ է, որ է. սէր,
խնդութիւն, խաղաղութիւն, երկայն-
մտութիւն, քաղցրութիւն, բարութիւն,
հաւատ, հանդարտութիւն, հեզութիւն,
ժուժկալութիւն, և այլ այսպիսի գթա
սիրտ պարգևք։ Քև սրբեալքն՝ մա-
տուցանեն սրբութեան կոչմականաց-
դ երկնաւոր խնամութեան գինին։ Քև
սիրով միաբանին ընդ սիրեցելոյն։ Քև
ևս է նոյ՝ համաձայնութիւն որ մասս,
ընկերակցութիւն ընտրելոց, և եղբայրու-
թի բևագայ հօր այս։ Զառ ՚ի քեզ
զհնազանդութիւն անքաղելի քարոզեալ
Եւ կեցցէ քեզ՝ և ծագեցին բանս։

Փառք

Փառք հօր. որ ըստեղծ զիս. յորմէ ամ՝ ինչ սկզբն էառ. յորմէ ամ՝ հայրութիւն, ամ՝ միութիւն, մշտնջենաւորութիւն, զօրութի՝ և նախասահմանութի։

Փառք որդւոյն. որ փրկեաց զիս. որով ամ՝ ինչ եղև. որով ամ՝ որդեգրութիւն, ամ՝ հաւասարութի, զեղջեկութի, իմաստութիւն, և փրկութիւն.

Փառք ամենասուրբ հոգւոյդ. որ որդեցեր զիս. յորում ամ՝ սէր, ամ՝ սրբութի, խաղաղութի, երանութի, և բարութի. Օ՜թեամ առիս՝ ապաշխարեմ զքեզ, ով ճշմարհաւատչի տէողի. և ածօղուցիչ զօրու յեղ. քով գտնից եալ արտ հոգւոյս մերեալ. զտապարտի խորհուրդ սրտիս մերկեալ. զխիղճ մտաց խոցեալ. զմարմնոյս յանցանանս չքնջեալ. զլոյս զխառնեալ յիս ծագեալ. բացով սիրոյդ զիս արծարծեալ, և ՚ի համեղն թշնամիացս զիս ազատեալ. Տէրեամ՝ ով ամէն խնամ ող ոգի, քեղնհա ցօղակի զլամակամ կան անզամամ կարծրացեալ սրտիս, զի ընկալայց զարդիւնս հոգևոր սերմանց. յոր մէ խոստացար, և հաւատ զամ՝ զօրդևո ՚ի մեզ ծաղկեալ ամէն՝ և զարդարեալ։

Բանիդ ով սնաստեր յայն՝ զաածակերպ մարդս ծնանիս. մարդարէս

տանես ՚ի հովուաց. տարբեալս ՚ի ձկնոր
սաց. ուսեալսն ՚ի մաքսաւորաց. քա
րոզօղս ՚ի հալածչաց. բարբառօղս ՚ի հա
մրից. լսօղս ՚ի խլից, և տեսօղս ՚ի մըզա
ճորաց. որ արդ ունիցին քո էակիցն հօր՝
քայլն գործակցաւելն զայս ամ՝ գործել՝
զաւ ՚ի քեզն վկայեաց։

Հօր, և որդւոյ սէր քաղցր — զեալ.
զի հայր ամ քե ձայնս — չեալ.
քե և որդին փառաւոր — բեալ:
Աղեօս, շնչեալ. ողի բըղ — խեալ.
ար, և որբան քեզ ակար — ժեալ.
շնչեմ յանձն իմ՝, մեզոց մե — ռեալ:
Վասանի նեալիքն մերաւս — բեալ.
ծմամբ իւղոյդ եմ՝ կարօ — տեալ.
զննեալ, ձիթով ՚ի քեն սա — տեալ:
՚ի քեզ յուսամ՝, զազս իմ՝ յա — ռեալ.
կատարեսցես թէ լինահաս — լեալ.
զի քե եղէց կենդանա — ցեալ։

Ով մշտարուխ որ ոգի. զաւառա
հաս քրիստոսաւնս ծնունդ ՚ի մեզ խա
ղաղութեան. և զանդգալ ծարաւոյ շարժ
մանս անդադար արա ՚ի մէնջ։

Պաշտօն Ս. Յոհաննու Ոսկեբերանի:

Ուրախ լեր եկեղեցի որ անծածկին՝
լուսաւորեալ առաքեալ անունին

բուսոյն. ամենաճոխիւք դուստր հօրն իմ.
մայր կաթնամանայց փրկչին աշխարհի.
և արփիափայլ հարսն որ ոչ այն էր ։ Դու
թագուհի՝ մայր սրբութեան. միջնոր-
դուհի՝ մայր ողորմութեան. տիրուհի՝
մայր միսիթարութեան. յաղթիչ՝ մայր
յուսոյ, և ես բարեխօսող՝ մայր ամենայն
շնորհացն. հաշտարար՝ մայր կենաց. և
խրախոյս սիրտ մեր փրկութեան։

Ուրախ լեր մայր բերելի　　բեալ.
Զգենում զբանականն հաստ　　տեալ.
Ծառայելոյն փափագ　　դեալ։
Նաւս ծովու ասածօ　　տեալ.
մեզ, և յանէ ո կրա　　նեալ։
Խորհրդոյն արարեալ մա　　կեալ.
Զոր կենաց աղբիւր եղե　　քեալ.
Ծառին կենաց ի քեզ այն　　կեալ։
Նաւս ծովու ասածօ　　տեալ.
յամէն ալէ ո կրա　　նեալ։
Յորնեւ նայեաց, մայր ընծա　　յի.
յծնկերել ինձ փառաւոր　　կի
Դու ձենանում աները բա　　նին.
և փառաւոր ածէջ ձիա　　գին։
Օտար երկնուէց անթառա　　մին.
գտալսուրք փառք ծագ　　ծին։
Աստուածամայց քոյ առեզծո　　ղին.

և

Եւ անզուգական կենաց հա | ցին։
Զուր զրկեցան անբաւ բա | նին.
Եւ կերակրիչ հրաշակեր | տին։
Ծննող երկիր դու անհա | սին.
Եւ երանեալ մայր սուրբ | չին։
Պատերազմաց մայր պանծա | լի.
Քան զնախամայրն երանե | լի։
Ողորմեա նա պարգե | լի.
Իսկ տիրամայրդ անպայմա | լի։
Խնայեա յանցանաց հաւեալ ան | տի.
Քայց թէ մեզրուք հոլուոյ բե | րի։
Կանանց պատուէ միշտ օրհնե | լի.
Քաղ զաւշակմանն եզաւլե | թի։
Նզգէ մարդկան յար պաշտե | լի.
Որ մայր երկիր հանուրց փրկ | չի։
Միայն զոյ անշարժ բա | րի.
Թէ սիրո ղ է անշարժե | լի։

Արդ ով տանիք, եւ ամենայն բանին, ով մարմնով մայր քո. ես մարդկութեան սոյն բանից, ամ ադինք հոգւոյ քեա բաւ, անարգել շնորհեք, անմիջեամբ գխաւմբ, եւ յաւուրն սպօք մխիթարութե ցքեզ բարեխաւսոլ՝ յամ սրբոց քեզ երանեմք. բարեխաւսեա առ միածինդ քո. զի փրկեսցէ զմեզ ի հրոյ գեհենոյն.

Նշան

՚Նշան քառա
թևեան՝ և Տէ
րունեան ա-
թոռոյն. յու-
րում՝ բազմե-
ցաւ Վէն Ար-
դին Եղ, և
սովաւ յաղթեցաք անօրէն թշնամ-
ւոյն. Սա դէն յաղթութեան՝ օրհնալ
արևակն Որդւոյն Աստուծոյ. սովաւ
յաղթահ. բևեռաք գերունն դժոխոց.
Սովաւ բացաւ մեզ ճանապարհ ծառայն
կենաց ՚ի Սրբո
բեակն պաշ
պանութեան
Սա է սեղան
սրբութե, և
. ՚ի սմա է պա-
տարագեալ Վէն
Գառն Աստու
ծոյ Երկնաւոր ցու
ցաւ Անդրաւ խաչս խմանալի
Ձանէյրրք աշնէյով սրգւոց
մարդկութ դաւան կենաց մանկն.
օգտեցէք գրեղ Տէր պաշտպանեն
զմեզ ի Տէր խաչի քո Ամ.
Ա Մ Ե Ն: